

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

44

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-23-0

BRNO 2003

9395458

BRNO 2003

280, -

PŘEHLED VÝZKUMŮ 44

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: infor@iabrno.cz
Odpovědný redaktor:	doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Ing. Petr Škrdla, PhD., Mgr. Balázs Komoróczy, PhDr. Lubomír Šebela, CSc., PhDr. Jiří Doležel, Dana Gregorová, Alice Del Maschio
Na titulním listě:	Středověký hrádek Vratěnin, okr. Znojmo. Foto: Miroslav Bálek
Tisk:	Bekros
Náklad:	350 ks

© 2003 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

ké keramiky, druhotně umístěné v recentních terénních polohách (Kováčik 2002).

Peter Kováčik, *Archäia Brno, a.p.s.*

Literatura:

Kováčik, P. 2002: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu při stavbě „Rekonstrukce ulice Podhradí“ ve Velkém Meziříčí. Nálezová zpráva č. 31/02 uložená v archivu *Archäia Brno o.p.s.*

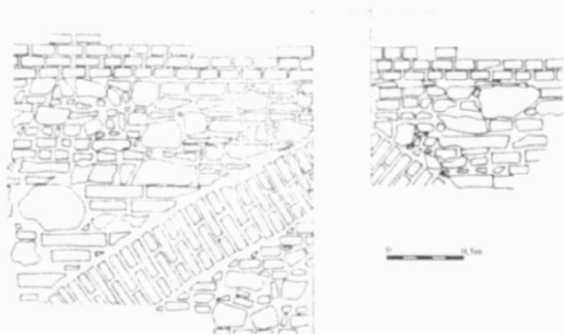
Resumé

Velké Meziříčí (Bez. Ždár nad Sázavou), Podhradí Str. Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

VYŠKOV (okr. Vyškov)

Intravilán, zámek. Novověk. Záchranný výzkum.

V srpnu 2002 provedlo Muzeum Vyškovska záchranný výzkum při rekonstrukci vodovodního potrubí v prostoru vyškovského zámku. Práce probíhaly v jihozápadní barokní přístavbě, kde se při odkrývání dlažby vyrýsovalo pod podlahou cihlové zdivo. Byly otevřeny dvě menší sondy mající zjistit hloubku a charakter zdiva. Zásyp sond tvořila suť s množstvím zlomků cihel a kamenů a s ojedinělými nálezy zvířecích kostí a keramiky, která umožnila jen rámcové datování do novověku. Sondy odkryly zeď, která probíhala téměř středem barokní přístavby v její delší ose. Cihlové zdivo (š. 60 cm) tvořené třemi řadami cihel nasedalo v hloubce 50 cm od povrchu na 80 cm široké, základové zdivo tvořené cihlami, jejich zlomky a velkými i malými kameny spojovanými maltou. V hmotě tohoto zdiva byl identifikován šikmý cihlový pás (patrně vynášecí pás) široký 25 cm. Sonda I dosáhla hloubky 2 m, poté byly výkopové práce z technických důvodů ukončeny. Sonda II zjistila stejný charakter zdiva a pokračování šikmého pásu a byla ukončena v hloubce 1 m. Hloubka kameno-cihlového zdiva

Obr. 49. Vyškov – zámek. Profil novověké zdi.
Vyškov – Schloß. Profil einer neuzeitlichen Wand.

ani základová spára nebyly zjištěny. Další zeď byla zjištěna pod stávající příčkou přepažující objekt. Jednalo se opět o cihlové a pod ním kameno-cihlové zdivo napojující se kolmo na hlavní, výše popsanou zeď. Obě tyto zdi patrně souvisí s barokními či pozdějšími úpravami objektu.

V prosinci 2002 pak protнула nádvoří zámku rýha pro plynovodní přípojku, která probíhala od jižního rohu hřiště přes nádvoří k vnějšímu, severovýchodnímu křídlu zámku. Vedla ve vzdálenosti cca 50 m od průčelí vnitřního traktu, tedy přibližně v místech starého, dnes již zbouraného traktu původního gotického hradu. Přibližně ve středu nádvoří výkop obnažil líc kamenného zdiva v délce 6 m. Zeď byla tvořena velkými kameny spojovanými maltou a omítnuta, z jejího okolí pocházejí zlomky převážně novověké keramiky a zbytky kachlových kamen z 18. či 19. stol. Ve vzdálenosti 7 m od hrany této zdi směrem k severovýchodnímu křídlu zámku sonda prořala dvě cihlové zdi široké 30 cm a vzdálené od sebe 1,5 m. Ze zásypu pochází opět novověká keramiky. V těchto místech byly staršími výzkumy odkryty základy dvojité středověké vstupní brány, která byla ve spodní části vysoké hranolové věže. Jižní část hradu, včetně brány, již zanikla, ale známe je z vedut a situačního plánu ještě z počátku 18. stol. Některé z budov vzaly za své při požáru v r. 1753, většina starého křídla pak byla zbourána počátkem 19. stol. Zdivo odkryté v r. 2002 nepochybně souvisí s touto částí hradu, resp. s jeho novověkými stavebními úpravami.

Zuzana Baarová, *Muzeum Vyškovska*

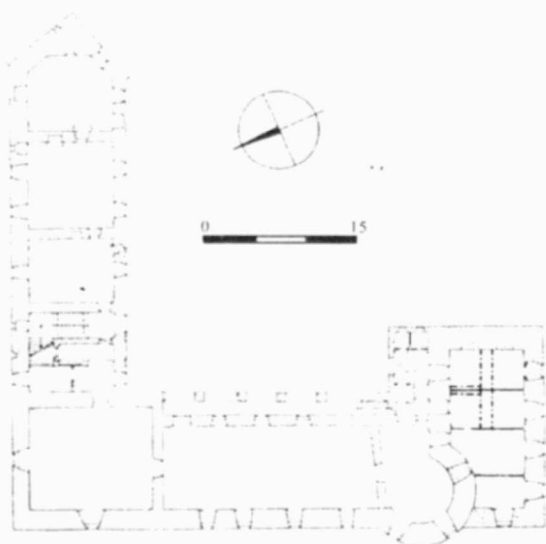
Resumé

Vyškov (Bez. Vyškov), Intravillan der Gemeinde, Schloss. Neuzeit. Rettungsgrabung.

ZNOJMO (okr. Znojmo)

Areál kláštera Louka. Novověk. Klášter. Záchranný výzkum.

V rámci rekonstrukce suterénních a sklepních prostor Znovínu Znojmo, a. s., v jižním křídle kláštera se podařilo odkrýt půdorys technického zařízení (18. století) s řadou odvodňovacích kanálů. Zdokumentován byl i početný výskyt starších stavebních článků (gotika, renesance), které byly využity jako kamenivo ve zdech suterénu barokního konventu.

Obr. 48. Vyškov – zámek. Čerchovaně průběh novověkého zdiva.

Vyškov – Schloß. Strichpunktíert ist der Verlauf des neuzeitlichen Mauerwerks bezeichnet.

Obr. 50. Záchranné pozitivní akce v centru Znojma. 1. Horní náměstí, ul. Otkova; 2. „Staré město“; 3. Horní Česká 18; 4. ul. J. F. Curie; 5. U Branky 6 „Kaplanka“; 6. ul. Zámečnická 10; 7. ul. Zelenářská 9; 8. ul. Zelenářská 19; 9. Staré město „Jama“.

Positive Rettungsgrabungen im Zentrum von Znojmo. 1. Horní náměstí, Otkova-Straße; 2. „Staré město“; 3. Horní Česká 18; 4. J.F.Curie-Straße; 5. U Branky 6 „Kaplanka“; 6. Zámečnická-Straße 10; 7. Zelenářská Straße 19; 9. Staré město „Jama“.

Areál kláštera Louka. Středověk, novověk. Klášter. Záchranný výzkum.

Před statickým zabezpečením severní strany ambitu kláštera v Louce došlo k odstraňování klenebních zásypů. Ty obsahovaly bohatou kolekci archeologických nálezů, mj. unikátní tesařskou sekuru se značkou v podobě kříže na štítu a tautiř z barevného kovu (14. století), řadu zeleně polévaných kamnových kachlů s zoomorfními a vegetabilními motivy (průběh 16. století), knižní kování, zlomky omítek se stopami původních výmalb aj. Nejdůležitějším nálezem je pět románských štěrbinových oken v jižní stěně kostela sv. Václava s početnými kamenickými značkami (kříž, kruh aj.). Dokládají nejstarší stavební fázi kláštera z období kolem roku 1200.

Horní nám., ul. Vlčova. Středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Mělkými výkopy pro telefonní kabely bylo na severní straně Horního náměstí porušeno pět pozitivních situací. Nejstarší nálezy je možno datovat do starší doby bronzové (k. únětická/věteřovská skupina). Důležitá je přítomnost nálezů z konce 12. a počátku 13. století, tedy z období živelného rozmachu města. Nejmladší nálezy keramiky jsou datovány do rozmezí 14.-16. století (viz. obr. 50:1).

Historické jádro města. Středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Dozorována byla rozsáhlá akce telefonizace větší části historického jádra Znojma, v jejímž rámci se podařilo zachytit řadu archeologických situací. Ty se vyskytly především v prostoru Václavského náměstí, ul. Přemyslovců (obr. 50:2), Úvoz a Jáma (Staré město). Početné kulturní vrstvy a zdi je možné datovat do rozmezí 13.-15. století.

Historické jádro města „Jama“. Středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

V prostoru „Jámy“ se podařilo zachytit kulturní vrstvu s početnou kolekcí keramiky 15.-16. století (obr. 50:9).

Ul. Horní Česká 18. Středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Při rekonstrukci a přístavbě nemovitosti byla zjištěny kulturní vrstvy s nálezy ze 14. století (obr. 50:3).

Ul. J. F. Curie. Středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Na dvou místech výkopu se podařilo zachytit dva horizonty. Z horního pocházel pouze recentní materiál z průběhu 19.-20. století. Ze spodního horizontu, kulturní vrstvy, pochází nepočetný, ale důležitý archeologický materiál. Ten můžeme zařadit do rozmezí středověku a raného novověku, tedy do 14.-16. století. Dokládá sídelní aktivitu v prostoru před vlastním středověkým městem a rozmnožuje dosud ojedinělé nálezy z tohoto prostoru (obr. 50:4).

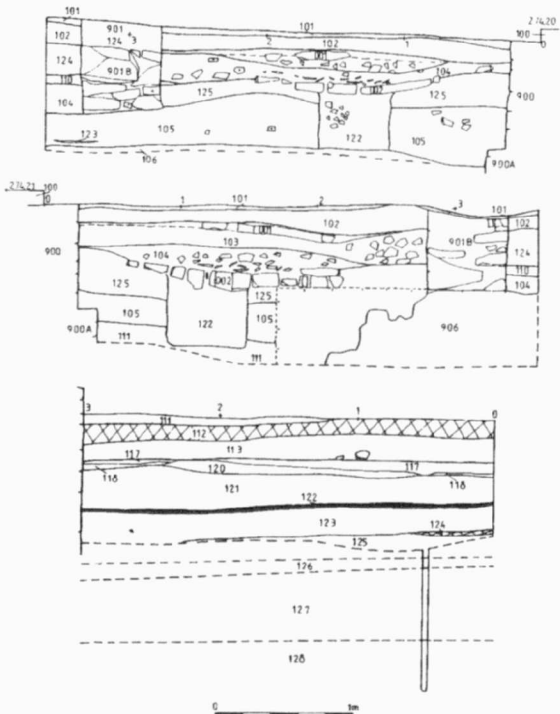
Ul. U Branky 6 – „Kaplanka“. Středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Objekt „Kaplanky“ – ul. U branky 6, která je zapsaná kulturní památkou, se nachází v jádru městské památkové rezervace Znojmo (dále MPR) v bezprostředním sousedství kostela sv. Mikuláše a hradebního systému města (obr. 50:5). Její vznik a výstavba se kladou do doby kolem poloviny 15. století, kdy v ní byli ubytováni příslušníci nižšího kléru (kaplani aj.) od kostela sv. Mikuláše. Její pohnutá historie byla z větší části ukončena bombardováním ženské letky sovětského letectva v samém závěru 2. světové války, kdy byla silně poškozena. Proto byly oba dvorní traktů strženy a do dnešní doby se zachovala pouze přední fronta objektu.

Malým plošným odkryvem byla z větší části prozkoumána plocha kolem 30 m². Nejstarší nálezy reprezentuje kulturní vrstva ze starší doby bronzové (k. únětická), zjištěná sondáží geologickou tyčí (obr. 52). Na ní nasedají bohaté horizonty navážek s početnými nálezy keramiky a jiných nálezů z průběhu 14. století. V průběhu 2. pol. 15. století byla plocha

Obr. 51. Znojmo – ul. U Branky 6 – „Kaplanka“. Půdorys zachycené části dvorního traktu z průběhu 17. století.
Znojmo – U Branky-Straße 6 – „Kaplanka“. Grundriß des freigelegten Teils des Hoftrakts aus dem 17. Jahrhundert.

Obr. 52. Znojmo – ul. U Branky 6 – „Kaplanka“. Stratigrafická sekvence středověkých a novověkých vrstev.
Znojmo – U Branky-Straße 6 – „Kaplanka“. Stratigraphische Sequenz mittelalterlicher und neuzeitlicher Schichten.

záměrně zplanýrována a připravena pro výstavbu vlastního objektu Kaplanky (obr. 52). Z tohoto horizontu pochází početná kolekce nádobkových a reliéfních kamenných kachlů se zoomorfními a vegetabilními motivy. Nejmladší etapu představuje část půdorysu dvorního traktu objektu s několika úrovněmi podlah a početnými, druhotně použitými kamenickými prvky z litavského vápence (obr. 51).

Ul. Vídeňská. Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

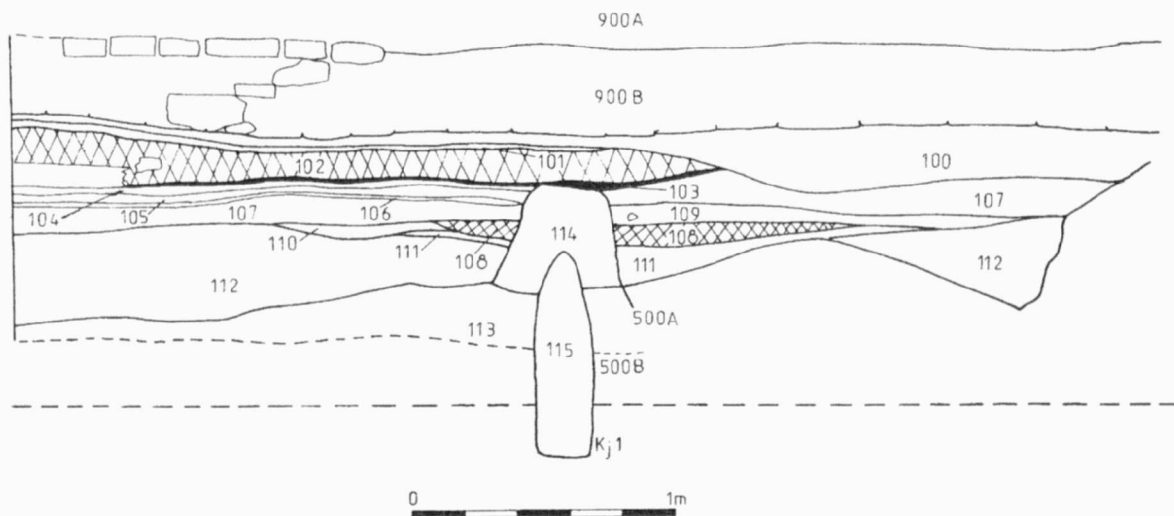
Při pokládání telefonních kabelů na západní straně ulice se podařilo v recentních navážkách, které souvisí s vyrovnáním celého terénu v průběhu 19. století, zachytit zlomky keramiky z rozmezí 14.-17. století.

Ul. Zámečnická. Středověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

Při opravě havarijního stavu kanalizace byl v mázhauzu domu porušen sled středověkých vrstev (obr. 50:6). Podařilo se zdokumentovat požárem zničený středověký dům ze 14. století s kúlovou konstrukcí a mohutným destrukčním mazanicoým horizontem (obr. 53).

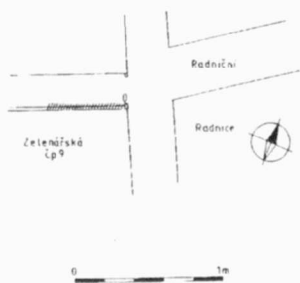
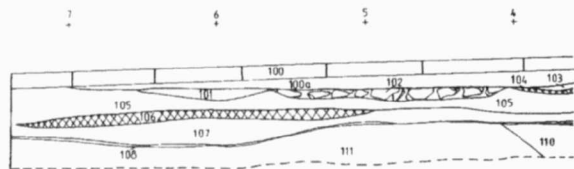
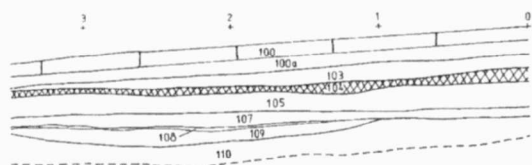
Ul. Zelenářská. Středověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

V prostoru bývalého mázhauzu č. p. 9 (obr. 50:7) byla zachycena důležitá stratigrafická sekvence vrstev, které můžeme spolehlivě datovat do průběhu 13.-14. století. Starší ze dvou zjištěných požárových horizontů lze vztáhnout ke známým

Obr. 53. Znojmo – ul. Zámečnická. Východní profil výkopu se stratigrafickou sekvencí vrstev shořelého středověkého domu.

Znojmo – Zámečnická-Straße. Ostprofil des Aushubs mit stratigraphischer Schichtenfolge eines verbrannten mittelalterlichen Hauses.

Obr. 54. Znojmo – ul. Zelenářská. Stratigrafická sekvence vrstev z průběhu 13.-14. století.

Znojmo – Zámečnická-Straße. Stratigraphische Schichtenfolge aus dem 13.-14. Jahrhundert.

požárům v druhé polovině 14. století (kont. 104 – obr. 54). Jejich doklady jsme zachytili při záchranných výzkumech v horní části ul. Zelenářské, ale i na jiných místech (okolí kostela sv. Mikuláše). Zachycená situace tak doplňuje naše poznatky o vývoji středověkého Znojma.

Ul. Zelenářská. Středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Pod mohutnými recentními navážkami bývalého domu, u č. p. 19, byl zachycen sled vrstev s keramickým materiálem 13.-14. století (obr. 50:8).

Zdeněk Čížmář, ÚAPP Brno

Resumé

Klosterareal von Louka. Neuzeit. Kloster. Rettungsgrabung.

Klosterareal von Louka. Mittelalter, Neuzeit. Kloster. Rettungsgrabung.

Historisches Stadtzentrum. Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

Historischer Kern der Stadt „Jáma“. Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

Horní Česká Str. 18. Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

J. F. Curie. Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

U Branky Str. 6. „Kaplanka“. Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

Vídeňská Str. Mittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

Zámečnická Str. Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

Zelenářská Str. Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

Zelenářská Str. Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.